DE

MORBO QVI SPVTATVR

AD

PLAVTI CAPTIV. ACT. III. SC. IV. v. 15—23.

ET EVANG. MARCI VIII. v. 23.

AD

TRIVM ADOLESCENTVM

ORATIVNCVLAS

IN SCHOLA THOMANA

DIE II. MAII A. CHR. cIɔIɔcccx.

HORA NONA MATVTINA

BENEVOLE AVDIENDAS

INVITAT

FRIDER. GVILIELM. EHRENFR. ROSTIVS

RECTOR.

LIPSIAE

EX OFFICINA KLAVBARTHIA.

Tynd. *Hegio, hic homo rabiosus habitus est in Alide.*
N[illegible], quod istic fabuletur, aures immittas tuas.
Nam istic hastis insectatus est domi matrem et patrem,
Et illic isti, qui sputatur, morbus interdum venit.
Proin' tu ab istoc procul recedas. Heg. *vltro istum a me.* Tynd. *ain', verbero,*
Me rabiosum? atque insectatum esse hastis meum memoras patrem?
Et eum morbum mihi esse, vt qui me opus sit insputarier?

Heg. *Ne verere: multos iste morbus homines macerat,*
Quibus insputari saluti fuit.

Quisnam ille morbus sit, cuius curandi gratia homines insputatos fuisse Plautus ait, eius rei perplexa et difficilis indagatio est. Etsi enim plerique interpretes epilepsiam intelligi confirmant; tamen non satis idoneas suae sententiae rationes, e Plinio atque Apuleio, in medium proferunt. In Plinio enim, quem grauissimum eius rei auctorem atque testem citant, nuspiam dicuntur eo morbo laborantes homines insputati

 fuisse.

fuisse. Sed in vno loco X. 23. vbi haec sunt: *Coturnicibus veneni semen gratissimus cibus: quam ob causam eas damnavere mensae, simulque comitialem propter morbum despui suetum;* clare apparet, nihil dici, nisi quod veteres, propter istam de coturnicibus opinionem, ab edendis iis abhorruerint: in altero XXVIII. 4. qui sic habet: *despuimus comitiales morbos,* ipse auctor sibi interpres est, addit enim: *hoc est contagia regerimus. Simili modo et fascinationes repercutimus.* Quod vtrumque non inspuendo, sed in terram vel sinum despuendo effici potuisse, veteres haud dubie crediderunt. (v. Frommannum de Fascinat. L. 1. P. I. Sect. 3. c. 4.) Nec magis luculentum testimonium est, quod ex Apuleio affertur. Is enim in Apologia, vbi de Thallo puero, comitiali morbo affecto, loquitur, vocabulo *despuere* bis ita vtitur, vt dubitari nequeat, id aliena potius, quam propria vi vsurpari. Nam quo sensu haec dicantur: *Possunt dicere omnes, quid in Thallo despuant,* sequentia declarant: *cur nemo audeat cum eo ex eodem catino coenare, eodem poculo bibere.* In illo autem enthymemate e contrariis: *Imo enim, si audire verum velis Aemiliane, tu potius caducus, qui iam tot calumniis cecidisti. Neque enim grauius est corpore, quam corde collabi: pede potius, quam mente corruere: in cubiculo despui, quam in isto splendidissimo coetu detestari;* propria translatis opponuntur, vocabulumque *despui* idem valet ac *detestari.* Quae aliorum quoque verborum ab eadem origine ductorum, vt *respuere, consputare, exspuere,* frequens significatio est. Quo pertinet inprimis illud Ciceronis ad Q. Fr. II. 3. *Hora fere nona, quasi signo dato, Clodiani nostros*

conspu-

conſputare coeperunt. Accedit, quod alius morbus, oculorum ſcilicet, in ſacris literis commemoretur, quem Ieſus ita leuaverit, vt in oculos aegroti inſputaret. De quo poſtea videbimus. Vnde patet illis Plauti verbis, *morbus qui ſputatur*, non ſatis clare certoque deſcribi epilepſiam. Sed vt tantiſper concedamus, eam hic loci vnice ſignificari, cui non mirum videatur, qui factum ſit, vt omnes omnino veteres medici, graeci pariter atque latini, a nobis curioſius conſulti, qui de morbo illo fuſius breuiusue egerunt, nullam iſtius medicinae mentionem fecerint, ipſeque adeo Galenus, et qui eius veſtigia religioſe preſſerunt, Paulus Aegineta, Oribaſius et Aetius, vbi de medicis ſaliuae viribus expoſuerunt, hanc eius admirabilem vim ſummo praeterierint ſilentio? Num veroſimile eſt, eos aut hunc ſaliuae vſum ignoraſſe, aut vanam iſtam et ſuperſtitioſam medelam faſtidiuiſſe et conſulto neglexiſſe? Quos tamen non poenituerit, maxime Alexandrum Trallianum et Serenum Samonicum, aeque inania morbi comitialis auxilia diſertius commemorare. Quapropter ego haud temere ſtatuerim, nec credidiſſe veteres Herculeum morbum ſaliua tolli, nec inſputandi morem iſtum, qui habetur, vtique obſeruaſſe. De quo poſtremo Mercurialis quoque (Varr. Lectt. lib. V. c. XI. Venetiis 1588.) dubitauit, cauſam vero aliquam non magis attulit, quam argumentis demonſtrauit, morbum inſputatum eſſe epilepſiam [1]). Quam quidem cauſam ego nolim in huma-

nitatis

---

1) Quare non debebat *Nebelius* in libello *de morbis veterum obſcuris.* c. 4. (Sectio I. Gieſſae 1794. 8.) ſcribere: *liquidiſſime et citra dubitationem*

nitatis quodam ſenſu reponere, quo ducti veteres, vt omnes cultioris animi homines, ab huiusmodi ſpurcitie et contumelia longius afuerint. Vincit enim pudorem neceſſitas, conſiliique honeſtas ſpeciem turpitudinis excuſat. Nos vero morem iſtum obtinuiſſe vspiam ideo dubitamus, quoniam praeter hunc Plautinum locum, qui ſatis eſt ambiguus, nihil ea de re memoriae proditum eſt. Quid, quod humanae ſaliuae vis non ſemper et omnino ſalutaris [2]), ſed noxia etiam et perniciosa habita eſt, idque inprimis cum in viuum animal inſpueretur? Qua de re Galenus *περὶ τῆς τῶν ἁπλῶν Φαρμάκων δυνάμεως* T. I. P. II. p. 137. ed. Baſil. ita: *καθ' ὅλην δὲ τὴν ȣσίαν τὸ πῄυελον ἐναντιωτάτην* (lege *ἐναντιώῄατόν*) *ἐςι τοῖς ἀναιρȣ̃σιν ἀνθρώπȣς θηρίοις, ὥς πȣ καὶ* Νίκανδρος *ὁ ποιητὴς λέγει* (in carminibus Nicandri, quae aetatem tulerunt, hoc fruſtra quaeſiueris.) *καί μοι τὶς ἐπαγγειλάμενος ἐπῳδὴν ἀναιρȣ̃σαν σκορπίȣς ἐπιδείξειν ἅπαξ εἰπὼν αὐτὴν ἐπέπῄυσε τῷ σκορπίῳ, κἄπειθ' ἑξῆς δεύτερον εἰπὼν αὖθις ἐπέπῄυσεν, εἶτα καὶ τὸ τρίῄον εἰπόντος τε καὶ καταπῄύσαντος, ἀπέθανεν ὁ σκορπίος· ὕςερον δ' ἐγὼ χωρὶς τῆς ἐπῳδῆς ἐθεασάμην ἐπὶ τῷ σιάλῳ μόνῳ τὸν σκορπίον ἀποθανόντα*, etc. Idem alii medici, de aliis animalibus, Plinio teſte, ſtatuerunt, qui

---

tationem demonſtratum eſt a Mercuriali — morbum iſtum apud Plautum occurrentem eſſe epilepſiam: nec verborum proprios et translatos ſignificatus confundere, locisque auctorum ad corroborandam ſuam ſententiam ab re alieniſſimis abuti, cuiusmodi eſt ille Iuvenalis, Satyr. VII 111.

2) De qua ſalutari vi in quibusdam externis corporis malis curandis vid. Nuck in Sialographia Lugd. Bat. 1723. p. 52. etc. et Miscell. Med. Phyſ. Obſ. 92. Ann. 3. et Dec. 2. An. 6. p. 428.

qui haec refert: *Marcion Smyrnaeus, qui de ſimplicibus effectibus ſcripſit, rumpi ſcolopendras marinas ſputo tradit: item rubetas aliasque ranas: Ophilius, ſerpentes, ſi quis in hiatum earum exſpuat.* Tantum igitur abeſt, vt ab eiusmodi ἐμπτύσει epileptici ſalutem exſpectarent, vt metuendum iis potius fuiſſet, ne ipſis, pariter ac venenatis beſtiis, ſaliua noceret, repentinamque mortem afferret. Vbi enim ſalutaris vis ſaliuae commemoratur, ibi reperimus etiam, eam vnguenti et cataplasmatis loco aegrotis corporis partibus fuiſſe molliter adplicatam [3]): quando vero temere in ſolum aut corpus animale deiecta fuit, ſemper amuleti vicem obtinuit. (Cfr. inprimis Plinius ll. cc. et Schurigius in Sialologia p. 161 et 162.) Quae cum ita ſint, vt morbo comitiali oppreſſi curationis cauſa nunquam inſputati fuiſſe videantur; tamen nullus dubito, quin in Plautino loco de hoc morbo cogitandum ſit. Nam quibus de cauſis Schmiederus quidem

3) Hunc ſaliuae vſum, diu e medicina proſcriptum, poſtliminio nuper redire iuſſerunt medici Itali, qui medicamenta variis animalium humoribus, atque igitur etiam ſaliua, mixta et diluta corpori humano vtiliter infricare inſtituerunt. Quam viam a Francesco Chiarenti patefactam (vide eius Lettera in riſpoſta alle obbiezioni fatte dal Sig. Chiarugi, coll' Aggiunta delle Rifleſſioni ſullo ſteſſo argomento del Sig. Roſſi. Firenze 1798.) alii feliciter ingreſſi ſunt, in quibus prae ceteris eminet Valer. Luigi Brera, (vide eius Anatripſologiam, Paviae 1799 et 1800. II. Voll.) de quo Tourdes medicus Montepeſſulanus (in libello lettre ſur les médicaments adminiſtrés à l'extérieur de la peau dans les maladies internes, a Pavie, l'an ſix d. l. Rep. Fr.) haec ſcribit: p. 23. Nous devons au docteur Brera l'heureux eſſai de pluſieurs médicaments préparés avec la ſalive.

dem solam rabiem, neque vero epilepsiam significari censet, nempe quod hoc morbo correpti nec insectentur alios, insectariue possint, vt non iubendus Hegio fuerit securitati suae prospicere: nec in loquendo delirent, quare monendus idem non fuerit, ne crederet Aristophontis dictis; eae mihi non satis graues et a re praesenti alienae videntur. Praeterquam enim quod neutiquam repugnat eundem et epilepticum et rabiosum esse, dici quoque potest, licere personis comicis, quando aliis imponere velint, res ad consilia sua accommodate fingere. Quare Tyndarus in id vnice intentus, vt Hegionem a colloquio cum Aristophonte abstraheret, pro suis moribus facile fingere potuit, inesse isti homini grauissimos morbos, illa tempestate vix ope humana leuandos, ideoque laruarum stimulis tribui solitos (v. 66.) et a Graecis τῶν δαιμονιζομένων nomine comprehensos. Nam talia in theatro dicta non videntur ex arte iudicanda, neque ad viuum resecanda esse, sed pingui, vt aiunt, Minerua interpretanda, vt voluntatis personae comicae potior, quam veritatis et naturae necessitatis ratio habeatur. Sed eiusmodi excusatione non indigere Plautum manifestum est, quippe qui adeo nihil temere et licenter fingat, vt insignem artis medicae peritiam prae se ferat. Nam quatuor illae affectiones, quas aegroto Aristophonti tribuit, rabies, ardentes oculi, maculae luridae et atra bilis, a veteribus in epilepticis aut seorsim aut simul obseruatae reperiuntur. Vetustissimi enim medici, qui morborum causas generales ex humorum intemperie deriuabant, epilepsiam a pituita maxime deducebant, qua quidem cerebrum, rationis sedem, ita corrumpi statuebant,

vt

vt infania oriretur. Hanc infaniam duplicis generis effe ftatuunt: γίνεται δὲ ἡ διαφθορὰ τῦ ἐγκεφάλυ ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς. γνώσῃ δὲ ἑκάτερα ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τε εἰσι, καὶ ὐ βοηταὶ, ὐδὲ θορυβώδεες. οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, κλῆκται καὶ κακῦργοι, καὶ ὐκ ἠρεμαῖοι. Hippocrates de infania. Quod autem ad maculas luridas attinet, earum mentionem facit Plato in Timaeo, Hippocratis in defcribendis morborum caufis atque fignis doctrinam amplexus. Verba eius haec funt: (T. III. p. 85 ed. Steph.) τὸ δὲ λευκὸν φλέγμα διὰ τὸ τῶν πομφολύγων πνεῦμα χαλεπὸν ἀποληφθὲν, ἔξω δὲ τῦ σώματος ἀναπνοὰς ἴσχον, ἠπιώτερον μὲν, καταποικίλλει δὲ τὸ σῶμα, λεύκας, ἀλφούς τε καὶ τὰ τύτων ξυγγενῆ νοσήματα ἀποτίκτον. Mox fequitur etiam atra bilis, pergit enim ita: μετὰ χολῆς δὲ μελαίνης κερασθὲν, ἐπὶ τὰς περιόδους τε τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ, θειοτάτας ὔσας, ἐπισκεδαννύμενον, καὶ ξυνταράττον αὐτὰς, καθ' ὕπνον μὲν ἰὸν, πραΰτερον ἐγρηγορόσι δὲ ἐπιτιθέμενον, δυσαπαλλακτότερον. νόσημα δὲ ἱερᾶς ὂν φύσεως, ἐνδικώτατα ἱερὸν λέγεται. Idem de atra bile Hippocrates refert in Epidem. VI. 8. 95. οἱ μελαγχολικοὶ καὶ ἐπιληπτικοὶ εἰώθασι γίνεσθαι ὡς ἐπιτοπολύ. καὶ οἱ ἐπίληπτοι μελαγχολικοί. (Quod cum in libro περὶ ἱερῆς νόσυ negetur his verbis: τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι, φύσει γίνεται. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὐ προσπίπτει, vel inde emergit eum non Hippocrateum effe, aeque atque illum περὶ φυσῶν, in quo facer morbus non a pituita, fed a flatibus derivatur.) Oculorum denique torporem, rigidum et ardentem obtutum hodienum in caducis hominibus animadverti, planum eft. Certum igitur atque exploratum eft in Plautino loco epilepfiam defcribi, quocum confe-

renda ſunt Theophraſti memorabilia verba in Charactere 16. quae ſic ſonant: μαινόμενον τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι. In quo quidem loco non ſolum rabies cum epilepſia conjungitur, verum etiam, quo ea, quae diximus, mirifice confirmantur, non in caducos ipſos, ſed in ſinum inſputatum, idque non ſanationis, ſed horroris gratia factum eſſe dicitur. Vt vero in magno errore verſantur, qui caducos homines quavis de cauſa olim inſputatos fuiſſe dicant, ita ridiculi ſunt, qui ſalutarem eius rei vim exponere ſtuduerunt. In his prae ceteris ludos nobis fecit Wedelius, qui in Exercitt. Medico Philolog. Dec. 4. Exercit. 8. de morbo inſputato diſertius diſputavit, et fictae iſtius atque ſuperſtitioſae curationis vim ita expoſuit: *Enimvero cum plurimum ſitum ſit in reſuſcitatione Archei* [4]*), ſub epileptica ecclipſi ſuccumbentis et conflictantis,*

4) En tibi manifeſtum inſanae Helmontii ſapientiae commentum, quod ille a Paracelſo repetitum ita ornavit et amplificavit, vt in obſcura phyſiologorum iſtius aetatis diſciplina Archei viribus omnia generari, mutari et perire dicerentur. Quem vero ipſe intellexerit Archeum non ſatis certum eſt, quippe cum ſententiam ſuam perplexis et translatis verbis involveret. Nam in libello, *Archeus faber*, haec ait: Conſtat Archeus vero ex connexione vitalis aurae velut materiae, cum imagine ſeminali, quae eſt interior nucleus ſpiritualis, foecunditatem ſeminis continens. — Mox eum appellat generationis fabrum et rectorem. — Mox praeſidem, curatorem, rectorem internum finium, in obitum vsque; alibi aliter. Attamen veroſimile eſt, eum hoc nomine vim vitalem ſignificatam voluiſſe. Quos talia cognoſcere iuvat, eos ablegaverim ad Paracelſi Opera, Strasburg. 1616. I. Vol. ad Helmontii Opera, Lugduni 1667. inprimisque eius libellos *Archeus faber*, *de ideis morboſis* et *de*

ctantis, insputatio inter alia, licet paulo sordida visa, insigne est remedium, ne subigatur a morbo, sed contra audentior insurgat. Est enim si quis alius hic spirituum morbus, quorum auerruncandorum et in externis non leve est remedium. — Inde vero et pudore suffusus Archeus secum habitare discit magis et contra morbum magis insurgere. — Nihilominus arbitrari fas est, successisse in insputationis locum persusionem capitis cum multa aqua frigida, persusionem aquae salsae, quae utraque Celsus dilaudat lib. III. c. 23. [5])

de morbis Archealibus inscriptos: ad Castelli Lexicon Medicum, Norimb. 1682. ad Sprengelii librum: Versuch einer pragmatischen Geschichte der Arzneikunde, in cuius parte tertia p. 372. haec scripta sunt: Eine wichtige physiologische Lehre betrifft ferner den Archeus, einen Daemon, der im Magen das Geschäft des Alchymisten verrichtet, und das Gift von dem Nahrungsstoff in den Speisen scheidet, und ihnen die Tinctur giebt, wodurch sie fähig zur Assimilation werden. Den schärfsten Alchymisten dieser Art hat das Schwein erhalten, der aus blossen Excrementen Nahrungsstoff hervorbringt. — Dieser Archeus, den man auch mit dem Namen Natur belegen kann, nimmt alle Veränderungen eigenmächtig vor, und curirt auch die Krankheit allein. Er hat Kopf und Hände, und ist nichts anders, als der Spiritus vitae, der astralische Leib des Menschen, und ausser ihm giebt es keinen Spiritus im Körper. Eandem rem tetigit Platnerus in quaest. physiol. p. 191.

5) Vt verba ista Wedelii a Schurigio p. 163. excerpta sunt, facile credi posset, Celsum laudasse inspuendi morem. Sed omisit Schurigius haec: *perfusionem cum multa aqua frigida*, ad quod membrum, ut ad alterum *perfusionem aquae salsae*, illa: *quae utraque*, referenda sunt.

Facile igitur intellectu eſt, veteres, cum comitiali morbo aliquem laborantem viderent, nihil feciſſe, niſi vt in ſinum vel ſolum, contagionis effugiendae gratia, deſpuerent. Quod cum in multis aliis rebus, vt in faſcinis et malis ominibus [6]), in odio et ira [7]) aequali modo facerent, ſuſcepit conſuetudo, vt omnia verba a ſpuendo deriuata, ad quamlibet abominationem, auerſationem, deprecationem et fugam rerum malarum transferrentur. Quemadmodum igitur nemo, cum legat illa Catulli: L. 18. *precesque noſtras oramus, cave deſpuas.* et Perſii: IV. 34 *et acre deſpuat in mores.* et Claudiani de Conſ. Honor. IV. 403. *Torquati deſpue mores.* et Tibulli IV. 1. 7. *nec munera parva reſpueris.* et Terentii Eun. III. 1. 16. *exſpuere miſeriam:* aliaque innumera [8]), cenſebit aliter, quam improprie dicta eſſe; ita etiam cum morbus inſputari dicitur, translata ſignificatio accipienda erit.

Etſi autem veroſimile eſt, in aliis quoque foedis et contagioſis morbis veteres in vſu habuiſſe, vt faſtidium ſuum atque hor-

6) Sophocles in Antig. v. 651. ἀλλὰ πτύσας, ὡσεί τε δυσμενῆ, μέθες τὴν παῖδ' ἐν ἅδου τήνδε νυμφεύειν τινί. Seneca. Quod In Sap. N. Cad. Ini. c. I. Indigne ferebas quod Cato — voces improbas, et ſputa, et omnes alias inſanae multitudinis contumelias pertuliſſet. Petronius p. 58. ed. Lotich. convocat omnes quaſillarias, familiaeque ſordidiſſimam partem, ac me conſpui iubet.

7) Varia de magico ſputi vſu affert Cornel. Agrippa de occult. philoſoph. l. I. c. 51. vide etiam Lotichium in Comment. ad Petron. p. 262.

8) Graece docti recordabuntur illius Euripidei ἀπέπτυσα et Demoſthenici κατάπτυστος.

horrorem, quod etiam nunc fit [9]), exſpuendo ſignificarent; videntur tamen comitialem morbum, εὐφημίας cauſa, iſta metonymica phraſi prae ceteris indicaſſe, quod inde coniicio, quia poeta in noſtro loco ter vtitur demonſtratiuis pronominibus, *illic* et *eum* et *iſte*.

His ita expoſitis apparebit, quomodo Plautina verba explicanda ſint. Ait enim Tyndarus Ariſtophontem rabioſum eſſe ex eo morbo, qui ſputetur, h. e. qui deſpuatur, non inſputetur. Proinde Hegio eum vltra a ſe recedere jubet. Qua re ille ad iram provocatus, iniuriam, ſibi factam, vt irati ſolent, auget, illumque dixiſſe fingit, opus eſſe vt ipſe inſputetur. Quod non refutaturus, ſed dolorem eius, a quo ſibi timet, quovis modo levaturus Hegio, duplex ſolatium profert, vnum, quod non peculiare ei atque proprium malum accidat, *multos iſte morbus homines macerat;* alterum, quod medicina parata ſit, *quibus inſputari ſaluti fuit.* Quod poſtremum non vere dixit, ſed veroſimiliter; quandoquidem credi poterat, fore, ut ſaliva, quae alios iuvaret, etiam huic morbo mederetur.

Reſtat

---

9) Corayus in nota ad Theophr. l. c. ita: Cette pratique ſuperſtitieuſe, dont on trouve encore aujourd'hui des veſtiges parmi le peuple de la Grèce moderne, étoit employée non ſeulement pour détourner le mal que pouvoit préſager l'aſpect d'un objet effrayant, mais encore pour prévenir les effets de l'envie. C'eſt à ce dernier uſage qu' Elien fait alluſion. V. H. I. 15. voy. auſſi Pfeiff. Antiq. Graec. l. c. 61. p. 174.

Reſtat vt fidem ſuperius datam exſolvamus, deque loco illo biblico, vnde aliquis argumentum pro antiquo inſputandi more repetere poſſit, ſententiam noſtram breviter ac modeſte proponamus. Auctor enim Marcus eſt, c. VIII. a. v. 22. coecum quendam hominem Bethſaidae ad Ieſum adductum fuiſſe, eo conſilio, *ἵνα αὐτȣ̃ ἅψηται*. Ieſus igitur eum ante vicum produxit, *καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτȣ̃, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν, εἴ τι βλέπει*. etc. Hic etſi diſertis verbis dici videatur, inſputatum fuiſſe in aegroti oculos; tamen neminem eorum, qui norunt hoc ſummi fuiſſe contemtus et irae, vt inter alias gentes [10]), ita apud Iudaeos quoque indicium, (vid. Numer. XII. 14. Iob. XXX. 10. Ieſ. L. 6. Marci XV. 19.) quique honorifice, vt par eſt, de Ieſu exiſtimare ſolent, a ſe impetrare poſſe cenſeo, vt haec vere accidiſſe malit, quam commodiori interpretatione eiusmodi turpitudinis ſuſpicionem a viri diuini perſona removeri. Ac talis interpretationis viam aperiunt nobis loca duo ſimilia. Ioh. IX. 6. et Marc. VII. 33. In illo enim Ieſus coeco oculorum vſum redditurus haec feciſſe narratur: *ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τȣ̃ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τȣ̀ς ὀφθαλμȣ̀ς τȣ̃ τυφλȣ̃*. Quo in loco cum in terram ſputatum, exque ſaliva collyrium [11]) factum dicatur, non apparet, cur Ieſus ſimili occaſione hanc honeſtiorem vſitatioremque curandi methodum negligere, et ad

10) Plutarch. in Apophtheg. *τῷ δὲ Φωκίωνι σιωπῇ βαδίζοντι τῶν ἐχθρῶν τις ἐνέπτυσεν ἀπαντήσας εἰς τὸ πρόσωπον.*

11) de quo multa collegit Wetſtenius ad Ioh. IX. 6.

ad eam, quae ipsius persona non satis digna videretur, descendere voluerit. Sed vt istam curationis varietatem omittamus, quid faciamus alteri loco? in quo, postquam Iesus ad hominem aegrotum, eundem surdum atque mutum, curandum alia fecisse dicitur, haec sequuntur: καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώττης αὐτȣ͂. Num credibile est, eum in os aegroti insputasse? quo quidem modo serpentes occisas fuisse Ophilius apud Plinium perhibet; an ex saliva factum esse unguentum, idque linguae illitum? quod haud multo magis, quam illud de oculis placiturum credo. Quid igitur fecisse Iesus videtur? In terram despuit et manu linguam muti hominis tetigit. Nam in toto Iesu corpore, maxime vero in eius manibus, non in ulla medicamentorum virtute, posuisse eius discipulos et aequales salutarem illam vim, attentos sacrarum literarum lectores fugere non poterit, et vel ex eo apparet, quod aegrotorum cognati et amici fere semper nihil aliud, quam rogarunt, vt tangeret aegrotantem, vel manus ei imponeret. Id cum in hoc Marci loco v. 32. commemoratur: καὶ παρακαλȣ͂σιν αὐτὸν, ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα: tum in superiori, de quo quaerimus, v. 22. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν, καὶ παρακαλȣ͂σιν αὐτὸν, ἵνα αὐτȣ͂ ἅψηται. Utrobique Christus, quod rogatus erat, fecisse dicitur; illic enim scriptum est: ἥψατο τῆς γλώττης αὐτȣ͂, hic ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ. Praeterea in eo quoque haec duo loca conueniunt, quod Christus, antequam aegrotum tangeret, exspuisse dicitur. Sed ita discrepant, vt ex nostri loci primis verbis non appareat, cui corporis parti manus fuerint impositae. Quas quidem aegrotis partibus haud dubie fuisse admotas, vel inde coniici

pos-

possit, quod idem de oculorum morbo in loco Iohanneo, de aliis alibi refertur, quodque homines aegroti sic facilius ad spem sanationis erigi poterant. Quum vero v. 25. dicatur: εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, necessario efficitur, idem iam semel factum fuisse. Vnde equidem arbitror ad verum ambigui loci sensum inveniendum paratum esse auxilium. Nam vel levissima interpunctionis mutatione Marci verba sic legenda videntur: καὶ πτύσας, εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν, εἴ τι βλέπει; *cumque exspuisset, manibus eius oculis impositis, interrogavit eum, an quid videret.* Sic spurcus ille insputandi mos plane evanescit, honestissimique omnium, qui fuerunt, viri auctoritate frustra defenditur. Nec magis eum confirmat Tacitus, cuius ex Hist. IV. c. 81. haec verba citantur: *Ex plebe Alexandrina quidam, oculorum tabe notus, genua eius (Vespasiani) advolvitur, remedium coecitatis exposcens gemitu, — precabaturque principem, vt genas et oculorum orbes dignaretur respergere oris excremento.* Nam vocabulo *respergere* non indicari vehementem salivae impulsum, sed lenem oculorum unctionem, sequentia declarant: *Statim conversa ad vsum manus, ac coeco reluxit dies* [12]). Itaque hic locus Taciti isti Johanneo similior est. Sed

12) His postremis Taciti verbis vtendum est ad explicandum Suetonium, in quo c. 7. haec brevius narrantur: *restituturum oculos, si inspuisset:* et Dionem, qui in Vespas. c. 8. sic habet: τοὺς δὲ τοῖν ὀφθαλμοῖν προσπτύσας etc. Sed si vel maxime concesserim, Alexandrinum illum hominem id, quod verba sonant, a Vespasiano petiisse; tamen non sequitur talem inspuendi morem in vsu fuisse. Possunt enim ab humili

Sed quaeri tamen potest, qua de causa salutis nostrae servator in sanandis aegrotis ante manuum impositionem exspuere nonnunquam solitus sit? Cuius quidem rei etsi incertum iudicium est, tamen dicam, quod sentio. Nempe ut ille, qui ex errore imperitae multitudinis pendet, in magnis viris non est habendus, ita eum, qui vanas, sed innoxias vulgi opiniones omnino contemnit et aperte impugnat, non inter prudentes felicesque plebis magistros numerandum esse existimamus. Quod Christus optime perspectum habens, cum in aliis sese ad vulgi opiniones accommodavit, tum in hoc quoque, vt in curandis aegrotis, ad spem recuperandae valetudinis confirmandam, medicorum mores imitaretur; in quibus etiam illam exspuendi consuetudinem fuisse, cum aliunde satis constat, tum maxime Plinio auctore probatur, qui in libro XXVIII. c. 4. post verba superius allata, ita: *Eadem ratione terna despuere deprecatione, in omni medicina mos est*, *atque* (lego *itaque*) *effectus adiuvare.* Vtrumque autem quandoque Christum fecisse, vt et despueret, et deprecaretur, e Marci c. 7. elucet, vbi von solum dicitur καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτȣ̃, sed additur etiam: καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν ȣ̓ρανὸν, ἐστέναξε, quae quidem manifesta deprecatio est.

Sed

humili et abiecta adulatione profectae esse illae preces, quibus, quippe illiberalibus, non respondisse Imperatorem ex Tacito clare demonstrari potest.

Sed veniendum nobis iam eſt ad id, cuius cauſa haec diſputavimus. Inſtat enim ſolemnis illa dies, qua adoleſcentes, quibus aetas ſua e noſtro magiſterio exceſſit, reconditiorum literarum profeſſoribus in diſciplinam tradendi publice, commendandique ſunt. Quod quidem eo lubentius facimus, quo verius fateri licet, neminem eorum in primo illo et praecipiti vitae actu turpiter corruiſſe, pleroſque cum inſigni integritatis, humanitatis et doctrinae laude eum transegiſſe. Ac praeter eos, qui nuperrime ſtudia ſua in Academiam protulerunt:

FRIDERICVM AVGVSTVM SERIGIVM,
LIPSIENSEM.

GVILIELMVM FERDINANDVM BAERENSPRVNGIVM,
LIEBENWERDANVM.

CAROLVM GVILIELMVM ELTZNERVM,
LIPSIENSEM.

CHRISTOPHORVM GOTTHOLDVM MVELLERVM,
EILENBVRGENSEM.

alii, quorum nomina ſequuntur:

FRIDERICVS GOTTLOB KOCHIVS,
REVDNITIO — MISNICVS.

IOHANNES GOTTLOB HELLERVS,
PÜCHAVIO — MISNICVS.

CAROLVS AVGVSTVS GLAESERVS,
LEVCOPETRENSIS.

non

non prius ſcholam relinquere decreverunt, quam ingenii ſui artisque ſpecimina habendis oratiunculis publice ediderint. Ad quos lubenter et beneuole audiendos, nos non ſolum MAGNIFICOS et ILLVSTRES VTRIVSQVE REIPVBLICAE PROCERES, ſed omnes omnino, qui efflorefcenti patriae ſpei, qui ſcholae ac nobismet ipſis favent, perofficioſe invitamus.

P. P. Lipſiae die XXVIII. Aprilis. A. Chr. cIↃIↃCCCXI.